

- **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «2»**

Το χρονικό του ακινήτου στο Ο.Τ. 53013.

Ναός της Αγροτέρας Αρτέμιδος:

Από τα ιστορικά αρχεία, φαίνεται ότι ο Ιωνικός ναός της Αγροτέρας Αρτέμιδος κτίστηκε τον 5^ο αιώνα το **448 π.Χ.** πιθανότατα από τον Καλλικράτη. Αναφορές στο ίδιο μνημείο κάνουν ο Πλάτων και ο Πausanias. Όμως, ακόμα και μέχρι σήμερα υπάρχουν αντικρουόμενες θεωρίες για την ακριβή τοποθεσία του εν λόγω Ναού, αφού καταστράφηκε ολοκληρωτικά επί τουρκοκρατίας με αποτέλεσμα να εξαφανισθούν και τα ελάχιστα λείψανα αυτού. Έτσι κατά μεν τον Α. Σκιά **ο ναός τοποθετείται στη Β.Α. γωνία των σημερινών οδών Αρδητού και Κούτουλα**, κατά δε τον Ευστρ. Στίκα ο ναός τοποθετείται **«εις σημείον απέχον της γωνίας των οδών Αρδητού και Κούτουλα»** δηλαδή σε σημείο το οποίο απέχει **πενήντα (50)** περίπου μέτρα από τη γωνία των πιο πάνω οδών επί μιας προεξοχής της αριστερής όχθης του Ιλισσού, η οποία αντιστοιχεί πλήρως στο χώρο όπου βρίσκεται σήμερα ο Ναός της Αγ. Φωτεινής.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:

- **1751 – 1753**, Οι αρχιτέκτονες-περιηγητές **Stuart & Revett** απεικονίζουν σε γκραβούρες, χαλκογραφίες και σχέδια την μορφή και τις διαστάσεις του ναού όπως επίσης την γύρω περιοχή δηλαδή τους λόφους, τον Ιλισό Ποταμό, την Ακρόπολη αλλά και το ιερό του Ολυμπίου Διός όπως φαινόταν τότε, **χωρίς όμως να εμφανίζονται σε χάρτες όπου να τακτοποιείται η ακριβής τοποθεσία του**. Σε αρχιτεκτονικά σχέδια των ιδίων, φαίνεται η κάτοψη αλλά και η τομή του ναού.

Η Γκραβούρα που αποδεδειγμένα χρησιμοποιήθηκε ως η βάση για να εντοπιστεί η τοποθεσία που βρισκόταν ο ναός, παρουσιάζεται στο: **«Antiquities of Athens, Volume III, by: J. Stuart and N. Revett. Gennadius Library»**. (Στοιχείο 1).

- **1765**. «Chandler» επισημαίνει ότι ο ναός κινδυνεύει να καταρρεύσει.
- **1778** Ο Ιωνικός ναός **καταστρέφεται** από τον τότε Βοεβόδα των Αθηνών, Χατζή Αλή Χασεκί για την ανέγερση τείχους πέριξ της πόλεως των Αθηνών.
- **1897** γίνεται η πρώτη ανασκαφή στην περιοχή Νοτίως της Αγίας Φωτεινής μέχρι την γωνία των οδών Αρδητού και Κούτουλα, από την Αρχαιολογική Εταιρία με επικεφαλής τον Α. Σκιά. Αποδεικτικά αποτυπώματα του χώρου όπου έγινε η ανασκαφή, φαίνονται σε φωτογραφία που δημοσιεύτηκε αργότερα σε άρθρο του Ι.Σβορώνου στην Διεθνή Εφημερίδα της Νομισματικής Αρχαιολογίας **«Το Μητρώο του Ιλισού» (1916-17** σελ 10, **εικόνα 5)**. Αυτή η πρώτη απόπειρα εντοπισμού των υπολειμμάτων του μνημείου **δεν έφερε στο φως** παρά κάποιους πρωτοχριστιανικούς τάφους και κάποιο απομεινάριο ενός θεμελίου με διαστάσεις 7.8 μ x 14.6 μ που συμφωνούν με τα αρχεία των Stuart & Revett. Τα υπολείμματα αυτά δεν απεικονίσθηκαν όμως σε χάρτη ώστε να είναι συναντημένα από κάποια σταθερά σημεία που να μπορούν να υποδεικνύουν με ακρίβεια την θέση τους στο πέρασμα των χρόνων.

- **1956 & 1960** με τις υπ' αριθμ. **125350/5591/26.11.1956** και **17558/973/09.02.1960** αποφάσεις «περί κηρύξεως αρχαιολογικών χώρων» των τότε Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων οι οποίες εκδόθηκαν ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Κ.Α.Σ. (συνεδριάσεις 40/15.11.1996 και 02/07.01.1960) που δημοσιεύθηκαν στα υπ' αριθμ. 268 τ.Β/12.12.1956 και 94 τ.Β/27.12.1960 και αφορούσαν την προστασία του λόφου του Αρδηττού και του χώρου πέριξ του Ιλισού ποταμού, το πιο πάνω ακίνητο **χαρακτηρίστηκε ως αρχαιολογικός χώρος.**
- **1962**, κατά τη διάνοιξη της οδού Αρδηττού, ο αρχιτέκτονας Ι. Τραυλός ανακαλύπτει θεμέλιο από οκτώ πωρόλιθους και το ονομάζει **αναλημματικό τοίχο του ναού ή του τοιχίου στήριξης του**, τον οποίο και διατηρεί με παράκαμψη της οδού. Υποστηρίζει δε, ότι τα Λείψανα του ναού **εξαφανίστηκαν** κατά τους εκβραχισμούς κατά την **οικοδόμηση των οικιών.**
- **1964** εισάγεται για δεύτερη φορά στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (Κ.Α.Σ.), το θέμα τον «**Εν Αθήναις** και παρά τον Ιλισόν Ιωνικόν ναόν (Ιερόν της Δήμητρας)» προκειμένου να συζητηθεί και να εξακριβωθεί το σημείο που βρισκόταν ο ναός. Στη συνεδρίαση επιβεβαιώθηκε από τα μέλη του Κ.Α.Σ., αφού εξεταστήκαν και τα καινούργια πορίσματα που προέκυπταν από τη φωτογραφία του Σβορώνου όπου φαινόταν το σημείο της ανασκαφής του Σκιά (1916-17), τα αρχεία του Σκιά αλλά και του Τραυλού, ότι το μεγαλύτερο μέρος του ναού ήταν στο οικοπέδο που βρίσκεται **ΒΔ της οδού Κούτουλα και συνεχιζέτο κάτω από την οδό Κούτουλα και ότι ένα πολύ μικρό μέρος του τοιχίου στήριξης του παρέμενε στην άκρη του οικοπέδου Γιακουμάτου.** Κατόπιν αυτού το Κ.Α.Σ. απεφάσισε **την απαλ/ση ή την απ' ευθείας εξαγορά** του χώρου ώστε να διαμορφώσει αρχαιολογικό χώρο ελεύθερο και επισκέψιμο.
- **1969** Απαλλοτρίωση του τεμαχίου που βρέθηκαν τα υπολείμματα του τοιχίου στήριξης του ναού στην γωνία Κούτουλα και Αρδηττού.
- **1972** Το Κ.Α.Σ. με την υπ' αριθμ. **3/18.01.1972** πράξη του γνωμοδότησε υπέρ της αναγκαστικής απαλ/σης ή της αγοράς ολόκληρου του Ο.Τ. που περικλείεται από τις οδούς Ιλισού (Αρδηττού), Θωμοπούλου, Κεφάλου και Κουτούλα για τη διενέργεια ανασκαφών προς ανεύρεση και συντήρηση αρχαιοτήτων λόγω της υπάρξεως στο συγκεκριμένο χώρο αναλήμματος του παλαιού ναού τον οποίο αναφέρουν περιηγητές του παρελθόντος αιώνας. Στη συνέχεια με την με αριθμ. **2162/1198/24.04.1973** κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού και Επιστημών που δημοσιεύθηκε στο **142/19.05.1973 Φ.Ε.Κ. τ.δ.** κηρύχθηκε σε αναγκαστική απαλ/ση. Η απαλ/ση όμως αυτή κατά τα δημοσιεύματα έγκυρων και έγκριτων εφημερίδων της εποχής εκείνης όπως της Απογευματινής της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1974 **εγένετο όχι για την ανεύρεση αρχαίων αλλά με μοναδικό σκοπό την εξασφάλιση θέας στο διαμέρισμα της παραπλήσιας με το ακίνητο οικοδομής.**
- **1974** Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (Κ.Α.Σ.) προεδρεύοντος του καθηγητή Κ. Κοντολέων με την **με αριθμ. 5 πράξη** του γνωμοδότησε ομοφώνως **υπέρ της ανακλήσεως** της απαλ/σης του Ο.Τ. που περικλείεται από τις οδούς Αρδηττού, Κουτούλα, Θωμοπούλου και Κεφάλου με το σκεπτικό ότι οι διατυπούμενοι στη με αριθμ. **3/18.01.1972** πράξη του Κ.Α.Σ. λόγοι οι αιτιολογούντες την απαλ/ση **κρίνονται αόριστοι και δεν δικαιολογούν επαρκώς την εκ της απαλ/σεως σοβαρότατη οικονομική επιβάρυνση του Δημοσίου.**
- **1983 & 1998 & 1999** λήφθηκαν τελεσίδικες αποφάσεις από την αρμόδια της Δ/σης Πολεοδομία του Δήμου Αθηναίων σύμφωνα με τις οποίες τα κτίρια επί του ακινήτου χαρακτηρίζονται **ως επικίνδυνα από στατική και δομική άποψη και κλήθηκαν οι ιδιοκτήτες να προβούν άμεσα στην κατεδάφιση τους.** Όμως η κατεδάφιση δεν

επετράπη να προχωρήσει από το αρμόδιο τμήμα του Υπ. Πολιτισμού. Το 2006 κατατέθηκαν ασφαλιστικά.

- **1986** το Κ.Α.Σ. με την υπ' αριθμ. **33/86 πράξη** του γνωμοδοτεί εκ νέου «**υπέρ της απαλ/σης ή της απ' ευθείας εξαγοράς των ακινήτων που βρίσκονται στο ο.τ. που περικλείεται από τις οδού Αρδητού, Θωμοπούλου και Κεφάλου**» σύμφωνα με σχετική εισήγηση της Δ/σης Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.
- **1987** Με την υπ' αριθμ. πρωτ. **ΥΠ.ΠΟ./Φ.235/12789/12.03.1987** απόφαση της τότε Υπουργού Πολιτισμού κηρύχθηκε κατ' επίκληση των δύο (2) αποφάσεων των ετών 1956 και 1960 του τότε Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων περί προστασίας του λόφου του Αρδητού και του χώρου πέριξ του Ιλισού **σε απαλλοτρίωση ή απ' ευθείας εξαγορά το Ο.Τ 53013.**
Η απόφαση λήφθηκε χωρίς να εκτιμηθεί το γεγονός ότι τα υπολείμματα του ναού ήταν στο διπλανό οικόπεδο που είχε ήδη οικοδομηθεί.
- **1993** Εκδίδεται από την τότε Υπουργό Πολιτισμού νέα απόφαση απαλλοτρίωσης του πιο πάνω Ο.Τ. με το αιτιολογικό ότι στο χώρο «**διαπιστώνονται αρχαία στοιχεία από μεταγενέστερες της κλασικής περιόδου επεμβάσεις**».
- **1993** Ο διάδοχος υπουργός **Θάνος Μικρούτσικος** όμως, αποσύρει την απόφαση της προκατόχου του, **ζητώντας επί τέλους την πραγματοποίηση ανασκαφών.**
- **1994** Σε εκτέλεση της υπ' αριθμ. **24/1994** γνωμοδότησης του Κ.Α.Σ. και της εν συνεχεία με αριθμ. πρωτ. **ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Φ03/40555/2098/11.08.1994** απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού διενεργείται νέα ανασκαφική έρευνα υπό την εποπτεία της Επιμελήτριας Αρχαιοτήτων Ευτ. Λυγκούρη στους ελεύθερους χώρους του ακινήτου από την οποία διαπιστώθηκαν:
(α) Η πιθανή θέση του ναού συμπίπτει κυρίως με το χώρο όπου βρίσκεται η οικεία Γιακουμάτου, ένα μικρό τμήμα του (ΒΑ τμήμα) με την ιδιοκτησία Λιβανού, το βόρειο και βορειοδυτικό τμήμα καταστράφηκε από τη διάνοιξη της παλαιάς οδού Αρδηττού και το δυτικό τμήμα από τη διάνοιξη της οδού Κούτουλα.
(β) Τα κατάλοιπα του ναού έχουν καταστραφεί ολοσχερώς από τα υπόγεια των κτιρίων που είχαν ανεγερθεί στο ακίνητο.
(γ) Τα βαθιά λαξεύματα που είχαν γίνει στους βράχους για να περάσουν τα δίκτυα και οι αγωγή κοινής ωφελείας (ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, ΟΤΕ) κατέστρεψαν κάθε υπόλειμμα του ναού, γεγονός που επιβεβαιώθηκε και από τις ανασκαφικές έρευνες του Α. Σκιά ο οποίος διεπίστωσε ότι: «**...η επελθούσα εις το ναό καταστροφή είναι μέγιστη, διότι εξ' αυτού του οικοδομήματος μόνο τινός των κατωτάτων λίθων του κρηπιδώματος εν τω πρόναω ευρέθησαν κατά χώραν οίτινες και σημειούνται εν τω σχεδίω**».
Η ολοκληρωτική καταστροφή του ναού επισημαίνεται και στο με αριθμ. πρωτ. **Φ1/8/2613/25.11.1994** έγγραφο της προϊσταμένης της κατά τόπον αρμόδιας Εφορείας (Γ' ΕΠΚΑ) Λιάνας Παρλαμά προς το ΥΠΠΟ – ΔΠΚΑ (Τμήμα Αρχαιολογικών χώρων) όπου αναφέρει (επί λέξει) το εξής:
«...Όπως ήταν αναμενόμενο, η πρόσφατη ανασκαφή στον διαθέσιμο χώρο επιβεβαίωσε αυτό που ήταν γνωστό, ότι δηλαδή έχουν εξαφανισθεί και τα ελάχιστα ίχνη του αρχαίου ναού, τα οποία είχαν εντοπισθεί από τον Σκιά στα τέλη του περασμένου αιώνα και εξ' αιτίας της ανεγέρσεως κατοικιών στις αρχές του αιώνα μας, αλλά και από τη διάνοιξη της παλαιάς οδού Αρδηττού...».

- **1995** Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γνωμοδοτεί προφανώς κάτω από τις **έντονες και φορτικές πιέσεις** των παρισταμένων στη συνεδρίαση προσώπων κατά πλειοψηφία υπέρ της ισχύος της υπ' αριθμ. **14/13.04.1993** υπέρ της απαλ/σης του ακινήτου για τη προστασία του ναού της Αγροτέρας **Αρτέμιδος** και την ανασκαφή του χώρου για την ανάδειξη του μνημείου παρά το γεγονός ότι τα αποτελέσματα των διενεργηθεισών **ανασκαφικών ερευνών δεν συνηγορούσα υπέρ της γνωμοδότησης αυτής**. Αποκαλυπτικές του κλίματος που επικρατούσε στη συγκεκριμένη συνεδρίαση του Κ.Α.Σ. είναι και οι δηλώσεις του εκ των παρισταμένων μελών του Κ.Α.Σ. κ. Σαβαλάνου όπως αυτές καταχωρήθηκαν στο υπ' αριθμ. **4/24.01.1995** πρακτικό, ο οποίος μεταξύ των άλλων τόνισε επί λέξει τα εξής: **«...Σήμερα δεν υπάρχει ούτε Ιλισός, ούτε αρχαία, ούτε τίποτα. Απλά επιχειρείται ένας εκβιασμός την πρόελευση του οποίου νομίζω εύκολα καταλαβαίνουμε...»**.
- **1995** Με την υπ' αριθμ. **1062074/3864/010/09.06.1996** κοινή απόφαση των Υπουργών Πολιτισμού και Οικονομικών η οποία δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθμ. **435 τ.Δ'/22.07.1995 ΦΕΚ** κηρύχθηκε εκ νέου σε απαλ/ση ολόκληρο το Ο.Τ. 53013 για λόγους **«δημοσίας ωφελείας και ειδικότερα για την ανάδειξη, προστασία και συντήρηση του ναού της Αγροτέρας Αρτέμιδος»**, δηλαδή ενός ανύπαρκτου ναού, ο οποίος σύμφωνα με όλες τις έρευνες **καταστράφηκε ολοσχερώς** το έτος **1778** από τον τότε Βοεβόδα των Αθηνών, Χατζή Αλή Χασέκη.
- **1997** Συζητείται ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου περί καθορισμού προσωρινής τιμής μονάδος και εκδίδεται στη συνέχεια η με αριθμ. **238/1998** απόφαση η οποία δημοσιεύεται στις **18.02.1998**.
- **1998** Συζητείται ενώπιον του Εφετείου Αθηνών αίτηση των ιδιοκτητών του Ο.Τ. 53013 για το καθορισμό οριστικής τιμής μονάδος και ακολούθως εκδίδεται η υπ' αριθμ. **10361/1998** απόφαση με την οποία καθορίστηκε ως οριστική τιμή μονάδος αποζημιώσεως των απαλ/μενων ακινήτων το ποσό των **400.000 δρχ. ή 1.173,88 ευρώ** κατά τ.μ., ενώ παράλληλα με την ίδια ως άνω απόφαση **απορρίπτεται ως αβάσιμο** το αίτημα των ιδιοκτητών περί αποζημιώσεως και των υφισταμένων κτισμάτων με το σκεπτικό ότι τα κτίσματα είναι πολύ παλαιά και ετοιμόρροπα και **δεν έχουν καμία αξία**, γι' αυτό δε **ορισμένα εκκρίθησαν επικίνδυνα και κατεδαφιστέα** σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 2167/1994 έκθεση της υπηρεσίας πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων.
- **1999** Η Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού του ΥΠΠΟ με το με αριθμ. **πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2956/36501/30 Ιουλίου 1999** έγγραφο της προς το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων, εισηγείται να εισαχθεί στο Συμβούλιο για γνωμοδότηση το θέμα: **«Χαρακτηρισμός ως ιστορικών διατηρητέων μνημείων κτισμάτων στο οικ. τετράγωνο που περικλείεται από τις οδούς Αρδητού, Κούτουλα, Κεφαλου και Θωμοπούλου στο Μετς»** σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1469/50 «περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερης του 1830», **γνωρίζοντας** ότι σε βάρος των πιο πάνω κτισμάτων **εκκρεμούσαν πρωτόκολλα κατεδάφισης** (α) 103310/1118/83, (β) 2680/458/6-5-97, (γ) 17531/34250/99) από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας (Δ.Π.) του Δήμου Αθηναίων.
- **2000** Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) κατά τη συνεδρίαση 30/01.08.2000 με θέμα: **«Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας»** **δεν ενέκρινε** κατά πλειοψηφία τη προτεινόμενη σύνθεση του αρχαιολογικού χώρου του Ολυμπίου μετάθεσης του ιερού ναού της Αρτέμιδος Αγροτέρας.
- **2001 (α)** Το Κ.Σ.Ν.Μ. με το υπ' αριθμ. **21/12.07.2001** πρακτικό του απεφάσισε ομόφωνα τον **«μη χαρακτηρισμό των κτισμάτων ως ιστορικών μνημείων γιατί δεν συνέτρεχαν οι αξιούμενες από το Νόμο (1469/50 και 2039/92) προϋποθέσεις»**.

(β) Ο υπουργός Πολιτισμού **Ευάγγελος Βενιζέλος** με την υπ' αριθμ. πρωτ. **ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ03/8403/539/15.02.2001** απόφαση του **δεν εγκρίνει** τη προτεινόμενη σύνθεση – ενοποίηση του Ολυμπίου με τη θέση του ιερού της Αγροτέρας Αρτέμιδος, αφού απέρριψε τη σύνδεση-ενοποίηση του Ναού της Αγροτέρας Αρτέμιδος με το χώρο του Ολυμπίου, στη βάση του επιχειρήματος ότι μια τέτοια ενέργεια **θα δημιουργούσε προβλήματα στατικότητας** στις παρακείμενες πολυκατοικίες.

- **2002 (α)** Με την υπ' αριθμ. **1001242/145/0010/2002** κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Πολιτισμού και Οικονομικών που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθμ. **78/12.02.2001** ΦΕΚ τ.Δ', βεβαιώνεται **η αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλ/σης** που κηρύχθηκε το έτος 1995 λόγω **μη καταβολής από το Ελληνικό Δημόσιο εντός των νομίμων προθεσμιών της προσωρινής τιμής μονάδος** (αρθρ. 11 ΠΔ 797/1971 και αρθρ. 17 παρ. 4 του Συντ.).
(β) Στις **27.03.2002** εισάγεται στο ΚΑΣ το θέμα **«επανακήρυξης του ακινήτου σε απαλλοτρίωση»** και μάλιστα εκτός ημερήσιας διάταξης με πρωτοβουλία της τότε πρόεδρου του. Στη συνεδρίαση αυτή το ΚΑΣ γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία **υπέρ της επανακήρυξης της απαλλοτρίωσης** για λόγους προστασίας του χώρου του ιερού και του ευρύτερου περιβάλλοντος.
Κατά τη γνώμη των μειοψηφούντων μελών η απαλλοτρίωση **έπρεπε να περιοριστεί στο τμήμα της γωνίας Αρδηττού και Κούτουλα**, όπου υπάρχουν κάποια ίχνη του ιερού, και στο υπόλοιπο τμήμα του Ο.Τ. να επιβληθούν ειδικοί φόροι δόμησης».
- **2003** Ιούλιος: το θέμα του ακινήτου εισάγεται εκ νέου στο Κ.Α.Σ. Τα ίδια ακριβώς μέλη κατά τη συνεδρίαση αυτή **γνωμοδοτούν ομόφωνα** υπέρ της απαλλοτρίωσης ή της απευθείας εξαγοράς του ακινήτου. Προς την ανεύρεση κονδυλίων και χορηγιών για την εκτέλεση της απαλλοτρίωσης, το Σεπτέμβριο του 2003, η Διευθύντρια Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων απευθύνεται προς τη Διεύθυνση Τοπογραφικών Εφαρμογών του υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας, και Δημοσίων Έργων, ενώ παράλληλα η Δ/ντρια του ΤΑΠΑ δηλώνει ότι το ΤΑΠΑ **αδυνατεί να χορηγήσει βεβαίωση πίστωσης** για την συγκεκριμένη απαλ/ση.
- **2004** Ένα χρόνο μετά, η διευθύντρια της εν λόγω υπηρεσίας **κ. Κοσμούλου** απαντά θετικά σε ενδεχόμενη συμμετοχή του **Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.** στην απαλλοτρίωση, **εάν και εφόσον δημιουργηθεί κοινόχρηστος χώρος στο Ο.Τ.**
Η υπουργική απόφαση για την απαλλοτρίωση δεν εκδίδεται. Πλησιάζουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2004. Μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων, τον Οκτώβριο του 2004, οι ιδιοκτήτες του ακινήτου με έγγραφο τους προς τον υφυπουργό Πολιτισμού Π. Τατούλη ζητούν και πάλι την απελευθέρωση των ακινήτων τους.
- **2005 Φεβρουάριος.** Οι ιδιοκτήτες του ακινήτου με τη με αριθμ. πρωτ. **12148/05** αίτηση τους προς το ΥΠΠΟ ζητούν τον άμεσο αποχαρακτηρισμό των ιδιοκτησιών τους ως αρχαιολογικού χώρου και την άρση κάθε δέσμευσης επ' αυτών.
- **2005 Απρίλιος.** Η ανεξάρτητη Αρχή **«ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ»** με την με αριθμ. πρωτ. **16314.2.6/8.04.2005** επιστολή της προς την Δ/ντρια Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του ΥΠΠΟ, επισημαίνει μεταξύ των άλλων **την άμεση υποχρέωση** των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού να προβούν **στην άρση της δέσμευσης** που έχει επιβληθεί στο ακίνητο.
- **2005 Ιούλιος.** Εισάγεται στο ΚΑΣ το θέμα: **«Έγκριση ή μη καθαίρεσης υφισταμένων κτισμάτων για τη διενέργεια ανασκαφικής έρευνας στο οικοδομικό τετράγωνο που περικλείεται από τις οδούς Αρδηττού, Κούτουλα, Θωμοπούλου και Κεφάλου».** Κατά τη πιο πάνω συνεδρίαση (27/11.07.2005) το ΚΑΣ **γνωμοδοτεί ομόφωνα** υπέρ της πραγματοποίησης αυτοψίας από την ολομέλεια του προκειμένου να διαμορφώσει σαφή άποψη και να επαναφέρει το θέμα στο Συμβούλιο.

- **2005 Οκτώβριος.** Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο μετά την διενέργεια αυτοψίας στο ακίνητο **γνωμοδοτεί** κατά τη συνεδρία του της **19.10.2005** υπέρ της **διενέργειας ανασκαφικής έρευνας** αφού **καθαιρεθούν τα υφιστάμενα κτίσματα** που βρίσκονται στο ακίνητο με δαπάνες του Υπουργείου Πολιτισμού.
 Η πιο πάνω γνωμοδότηση του Κ.Α.Σ. γίνεται δεκτή στη συνέχεια με την υπ' αριθμ. πρωτ. **ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ3/88473/4359/31.10.2005** απόφαση του Υφυπουργού Πολιτισμού Π. Τατούλη.
- Μετά την έκδοση της πιο πάνω απόφασης και ύστερα από έντονες πιέσεις των ιδιοκτητών και της Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής «ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ» για άμεση υλοποίηση αυτής η Γ.ΕΠ.ΚΑ ανακοινώνει διαγωνισμό για την κατεδάφιση των κτιρίων στο εν λόγω οικοδομικό τετράγωνο και εγκρίνει ποσό **60.000 Ευρώ + Φ.Π.Α.** Η καθαίρεση κάλυπτε την κατεδάφιση όλων των κτισμάτων, την απομάκρυνση ενδεχομένως αρχαιολογικών ευρημάτων καθώς και την αποκομιδή όλων των κατεδαφισμένων υλικών.
- **2006** Γίνεται η έναρξη των εργασιών κατεδάφισης των κτιρίων χωρίς να τηρηθούν οι επιβαλλόμενοι όροι ασφάλισης Αστικής ευθύνης από το ίδιο το κράτος, όπως περίφραξης και προστασίας των υπό κατεδάφιση κτιρίων, απαγόρευση εισόδου περαστικών και έκδοση της αναγκαίας άδειας κατεδάφισης. **Δέκα (10)** ημέρες μετά την έναρξη των εργασιών και αφού κατεδαφίζεται μόνο **ένα μικρό μέρος** του ακινήτου ιδιοκτησίας Λιβανού, η Γ' ΕΠΚΑ ανακοινώνει προς έκπληξη όλων ότι τελείωσαν τα χρήματα που είχαν εγκριθεί με αποτέλεσμα να μην μπορεί να υλοποιηθεί πλήρως η πιο πάνω Υπουργική απόφαση.
- **2007** Εγκρίνεται ποσό **35.000 Ευρώ** (Φ.Π.Α. συμπεριλαμβανομένου) για την δήθεν ολοκλήρωση των εργασιών της κατεδάφισης των κτισμάτων το οποίο δυστυχώς δεν διετέθη εντός του έτους 2007 οπότε και έληγε η σχετική πίστωση αφού το ΥΠΠΟ δεν «φρόντισε» να εφοδιασθεί εγκαίρως με την αναγκαία άδεια κατεδάφισης των κτιρίων, η έκδοση της οποίας εκκρεμεί ακόμη μέχρι σήμερα... (Νοέμβριος 2009)!
- Εγκρίνεται νέο ποσό **45.000 Ευρώ** (Φ.Π.Α. συμπεριλαμβανομένου), και υπογράφεται νέα σύμβαση με τον ανάδοχο εργολάβο για την κατεδάφιση προς 34.000 Ευρώ το τέλος Οκτωβρίου 2009.
 Όμως, ακόμα και σήμερα, 9/ Δεκ/ 2009 δεν έχει ακόμα εκδοθεί η άδεια κατεδάφισης πράγμα που καθιστά, για ακόμη μία φορά, ανέφικτη την κατεδάφιση.

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ:

1. ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΑ ΠΩΣ ΑΛΛΑΞΕ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ Ο.Τ. 53012 προς το Ο.Τ. 53013

ΠΕΡΙΟΔΟΣ «Α» 1751-1964, διάρκεια: 213 ΕΤΗ

Στο διάστημα αυτό γίνονται έρευνες, οι οποίες βασίζονται στην απεικόνιση των ερευνητών-αρχιτεκτόνων Stuart & Revett, όπου φαίνεται καθαρά η θέση του Ναού της Αγροτέρας Αρτέμιδος σε σχέση με τους γύρω χώρους.

Μετά από ανασκαφές επί Σκιά αλλά και κατά την διάνοιξη της οδού Αρδηττού υπό την εποπτεία του Αρχιτέκτονα Τραυλού, εμφανίζονται κάποια υπόλοιπα τα οποία κατά την εκτίμηση των ερευνητών αποτελούσαν μέρος του θεμελίου του ναού. Τα ευρήματα τοποθετούνται σε χάρτη όπου σημειώνονται επίσης και όλα τα άλλα σημαντικά μνημεία.

Στον ίδιο χάρτη αποτυπώνεται και το τοίχιο που βρέθηκε ως υπόλειμμα του θεμελίου του ναού και ου οποίου το μεγαλύτερο μέρος του βρίσκεται ΒΔ της οδού Κούτουλα στο **Ο.Τ. 53012** μεταξύ των οδών Σορβόλου, Κούτουλα και Αρδηττού, δηλαδή στο παραπλήσιο οικόπεδο και κάτω από την πολυκατοικία που κτίστηκε επί Χούντας λίγα χρόνια αργότερα.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ «Β» 1964 - 1986, διάρκεια: 22 ΕΤΗ

Στο διάστημα αυτό και αφού λήφθηκε από τις καθ' ύλη αρμόδιες υπηρεσίες του Ελληνικού Δημοσίου η απόφαση να απαλλοτριωθεί ο χώρος, ο οποίος κατά κοινή ομολογία και αποδοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων ήταν ο χώρος που ευρίσκετο ο ναός, **δηλαδή μέρος του Ο.Τ 53012, εντελώς ανεξήγητα το έτος 1974 (επί Χούντας) η απαλλοτρίωση αίρεται και το πιο πάνω Ο.Τ. οικοδομείται ενώ παράλληλα τίθεται για πρώτη φορά θέμα απαλλοτρίωσης του διπλανού Ο.Τ. 53013.**

Οι πιο πάνω ενέργειες είχαν ως αποτέλεσμα, όπως είναι φυσικό να χαθούν τα ίχνη του ναού και να παραμείνει ένα υπόλειμμα μέρους του τοιχίου στήριξης κάτω από τον δρόμο Κούτουλα και του οικοπέδου ιδιοκτησίας Κ. Γιακουμάτου στο διπλανό **Ο.Τ 53013.**

ΠΕΡΙΟΔΟΣ «Γ» 1974 - 2009, διάρκεια: 35 ΕΤΗ

Αφού το μνημείο χάθηκε κάτω από το κτίριο που οικοδομήθηκε επί Χούντας στο Ο.Τ. 53012, οι αρμόδιες υπηρεσίες προσπαθούν να συγκαλύψουν τα λάθη του παρελθόντος και αφού δεν μπόρεσαν όταν έπρεπε να προστατεύσουν την πολύτιμη κληρονομιά, αποφασίζουν (1993) αυτοβούλως σε διαδοχικές συνεδριάσεις του ΚΑΣ την απαλλοτρίωση του διπλανού **Ο.Τ 53013 ως Αρχαιολογικό χώρο «Εις Μνήμην του αρχαίου Ναού» γνωρίζοντας ότι ο ναός δεν ευρίσκετο στο ως άνω Ο.Τ. και χωρίς μάλιστα αυτό να επιβεβαιώνεται από οποιαδήποτε ανασκαφική έρευνα.**

Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΕΙΝΑΙ:

- Να γίνει η καθαίρεση όλων των κτιρίων.
- Το ΥΠ.ΠΟ να προβεί στις απαραίτητες ανασκαπτικές έρευνες.
- Στην περίπτωση που βρεθεί ανάλημμα του αρχαίου Ναού το οποίο δικαιολογεί την απαλλοτρίωση, δικαίως να απαλλοτριωθεί και να διατηρηθεί, καταβάλλοντας βεβαίως την ανάλογη αποζημίωση.
- Εάν δεν βρεθεί υλικό τέτοιο που νομίμως να δικαιολογείται η απαλλοτρίωση αλλά ακόμα είναι επιθυμητή η απαλλοτρίωση, το κράτος να προβεί άμεσα στην αγορά και την αποπληρωμή του ακινήτου.
- Διαφορετικά, στην περίπτωση που δεν δικαιολογείται η απαλλοτρίωση ή η αγορά, να τερματιστεί αυτή η παράνομη δέσμευση του ακινήτου, να ελευθερωθεί και να μπορεί να είναι προς ελεύθερη αξιοποίηση από τους **ΝΟΜΙΜΟΥΣ** ιδιοκτήτες του.